
Která fakulta práv je nej? Praha, ale...

Která fakulta práv je nej? Praha, ale...

Za týden začínají přijímací zkoušky na práva v Praze. Bude následovat Plzeň a Olomouc, za sebou je má zatím jen Brno. Na každou školu se hlásí velký přetlak zájemců – loni byl nejvyšší v Brně, kde brali jen každého sedmého. Takže jednoduchá otázka: Která z tuzemských právnických fakult je nejlepší?

Následující srovnání se jako vůbec první v Česku inspirovalo zahraničními žebříčky, jaké zveřejňují například americký týdeník US News & World Report, britský deník The Guardian nebo polský týdeník Wprost. Ty zjišťují 1) vědeckou činnost fakult, 2) spokojenost jejich studentů a absolventů, 3) míru propojení s Evropou a světem, 4) názor expertů z oboru 5) celkovou otevřenost a »vstřícnost k uživatelům«. A proč jen právnické školy? Protože toto srovnání vzniklo coby rozšířené vydání pravidelné střední rubriky HN Právem.

Věda na českém dvorku: jednooký vítěz je Praha

Bez vlastní vědecké činnosti by univerzity byly pouhými učilišti, vítězství v této kategorii se proto násobí třemi. Průzkum zjišťoval: jak jsou pedagogové fakulty citováni ve světě; kolik jim vychází publikací v prestižních časopisech; kolik získali grantů.

Pokud se použije obvyklé měřítko, tedy publikace ve špičkových časopisech z databáze Web of Science (tzv. impaktované časopisy), pak jsou výsledky českých právních akademiků nejhorší ze všech společenských věd. Podle Rady vlády pro vědu a výzkum měli v letech 2001 – 2005 čeští ekonomové ročně asi 70 – 120 prestižních publikací; právníci za všech pět let pouze tři (předstihli je i čeští historici s devíti a pedagogové se sedmi publikacemi!). »Je pravda, že impaktovaných právních časopisů, uznávaných ve světě, je řekněme osm či deset. Ale zdejší právní obec si stejně hraje na malém českém písku. Za vědeckou činnost považuje vydávání stanovisek k zákonům,« říká tajemník vládní rady Marek Blažka.

S provincialitou je spojena nevraživost vůči těm, kdo se z průměru vymykají. Mezi pár jedinců, kteří zachraňují čest profese ve světě, patří třeba mladý právní teoretik Zdeněk Kühn z pražské fakulty. Jeho článek otiskl renomovaný American Journal of Comparative Law a nedávno si od něj z Oxfordu vyžádali kapitolu do učebnice srovnávacího práva. Ale v Praze měl potíže získat docenturu. Ve vědecké radě pražské fakulty, která mnohem horším (zato zasloužilým) kolegům dává tituly jednomyslně, prošel jen o čtyři hlasy.

V malé české právní vědě je však Praha jasný vítěz. Podle údajů Rady vlády pro vědu a výzkum získala v letech 2001 – 05 třináct grantů za skoro 13 milionů korun. Na české poměry z těchto grantů vytěžila nejvíce publikací, a to i v přepočtu na jednoho učitele. (O tom, jak se výsledky měří, se lze dočíst víc pod tímto článkem na www.ihned.cz.) Brno získalo za stejné období devět grantů za téměř pět milionů korun. Vědecká činnost v Olomouci se teprve rozjížděla – fakulta měla za celou dobu jen dva granty, úhrnem za půl milionu. Plzeň neměla žádný vlastní grant. Loni už ostatní fakulty začaly náskok Prahy dotahovat, výsledky nově přidělených grantů však vyjdou najevo až za pár let.

Právnická fakulta UK má ovšem výhodu: pod její nynější, široce formulovaný grant »Kvantitativní a kvalitativní proměny právního řádu na počátku 3. tisíciletí – kořeny, východiska, perspektivy« za 30 milionů – se skrývá opravdu všechno...

VĚDA

1. Praha (12 bodů)
2. Brno (9 bodů)
3. Olomouc (6 bodů)
4. Plzeň (3 body)

Spokojenost studentů? Na tu se neptá nikdo

Otázka v této kategorii (vítězství by se násobilo dvěma) zněla: Jaké jsou výsledky průzkumů spokojenosti studentů?

Jakých platů dosahují absolventi do pěti let po ukončení školy?

Na Newyorské univerzitě v Praze, kde studují mladí Američané, probíhá na konci každého semestru anonymní hodnocení s otázkami jako »Splnil kurz vaše očekávání?«, »Byl dobře organizován?«, »Bylo známkování férové?«, »Doporučil byste kurz svému příteli?« nebo »Doporučili byste lektora?«.

Ještě dál jdou na Institutu ekonomických studií FSV UK, kde výsledky zveřejňují na internetu. Každý si tak může přečíst, či kurz je v kategorii »zlatá« (= nejméně v polovině kategorií byl vysoce nadprůměrný), nebo naopak »červená« (= nejméně v polovině kategorií mu dali studenti horší průměrnou známku než 2,5).

Na právech nic takového neprobíhá. Olomouc nabízí, ať studenti ke kurzům napíší anonymní připomínky na internetu. »Zásadní problém je ale v mizivém zájmu studentů o toto hodnocení, nejen na naší fakultě,« říká olomoucký proděkan Michal Bartoň. »Výsledky jsou nepoužitelné – třeba ze tří set studentů hodnotí přednášku jen čtyři.« Když zkusil papírové dotazníky, vracela se jich čtvrtina. Šlo však spíš o konkrétní připomínky, jaké fakulta neuměla statisticky zpracovat.

V Brně dělají anketu mezi absolventy, výsledky však škola neposkytuje. Praha a Plzeň nezkoumají ani to. O další osud svých studentů se systematicky nezajímá žádná ze škol.

Nejvíce vysoce postavených absolventů má logicky nejstarší a největší škola, Praha. I ostatní by se ale měly čím chlubit: v Brně studoval Jiří Malenovský, soudce Evropského soudního dvora, mezi plzeňské absolventy patří dnešní ministr spravedlnosti. Jenže fakulty nic nemotivuje, aby se o své studenty a absolventy zajímaly. Uchazečů mají pohodlný nadbytek: i nejméně žádaná Olomouc musí dvě třetiny zájemců odmítat.

Studium je zadarmo, přednášející tedy nemá důvod se chovat ke studentům jako ke klientům – a oni po něm nemají proč žádat maximální nasazení. V zájmu všech je hladké, bezkonfliktní studium, po němž se profesori a absolventi rozejdou a už se o sebe nestarají.

SPOKOJENOST: Tuto kategorii nebylo možno hodnotit.

Jdi na Západ, mladíku. A vyjížděj z Prahy

Dobrá škola v menší zemi EU má studentům nabízet stáže v zahraničí, aspoň část předmětů přednášet ve světovém jazyce a mít širokou nabídku jazykových kurzů. Vítězství v této kategorii je důležité, proto se násobí dvěma.

Podle výroční zprávy pražské fakulty vyjelo loni do ciziny 252 studentů v rámci evropského výměnného programu Socrates/Erasmus a dalších dvanáct mimo něj (USA, Japonsko, Švýcarsko). To znamená 7 % všech studentů.

Brněnská škola vyslala loni podle své výroční zprávy 90 studentů v tomtéž programu, 11 mimo něj (USA, Izrael, Rusko, Norsko), tedy 4 %. Olomouc hlásí 47 studentů čili 3,22 %.

Plzeňský děkan Jaroslav Zachariáš ani po pátém e-mailu nebyl schopen uvést přesné číslo, na opakovaný dotaz neodpověděla ani vedoucí zahraničních styků Ivana Jurčová. Podle internetových stránek Západočeské univerzity je nicméně pro tamní právnickou fakultu v příštím akademickém roce vyhrazeno 31 míst, což by bylo něco přes 1 % studentů.

Praha má i nejbohatší nabídku předmětů v cizích jazycích, podle internetového rozvrhu jich je pětadvacet (například Americké smluvní právo). Má i nejvíce jazykových kurzů, celkem 72 semestrů: jde o šest hlavních evropských jazyků, nadto ve variantách pro právníky.

Následuje Brno se čtyřicetěmi odbornými předměty (například Mezinárodní a americké daňové právo) a 28 semestry cizích jazyků.

Olomouc vyučuje v angličtině především v rámci výměnných pobytů (například České právo životního prostředí), má jich dvaadvacet, k tomu 33 semestrů jazykových kurzů.

Plzeňský děkan po urgencích uvedl pouze příklady odborných předmětů. Z rozvrhu na internetu lze vyčíst pouze pět dvousemestrálních kurzů. Výuku jazyků zajišťuje filozofická fakulta, počet právnických jazykových kurzů je proto nejmenší.

»SVĚTOVOST«

1. Praha (8 bodů)
2. Brno (6 bodů)
3. Olomouc (4 body)
4. Plzeň (2 body)

Hodnocení expertů: Brno to bere vážně

Ve čtvrté části dostalo 40 právníků v rozhodujících pozicích v justici, advokacii a politice zadání: Seřadte čtyři právnické fakulty podle kvality – kde přednášejí nejlepší akademici, odkud jsou nejlepší absolventi, která škola nejvíce své studenty naučí.

Odpovědělo 20 oslovených, mezi nimi předsedové nejvyšších soudů, ministr spravedlnosti, nejvyšší státní zástupkyně, členové představenstva advokátní komory nebo šéf Soudcovské unie (seznam respondentů je pod tímto článkem na www.ihned.cz). Dalších patnáct se omluvilo, že se cítí s některou školou příliš spojeni nebo nemají dost informací. Vzhledem k nízkému počtu respondentů není výsledek násoben.

Vyhrálo zřetelně Brno: devětkrát první, osmkrát druhé, třikrát třetí. Respondenti například uváděli: »V Brně není tolik lákadel (politika, firmy, byznys), které učitele odtahují od výuky jako v Praze. Práva se prostě berou v Brně vážněji než v Praze.« – »Vytýkám fakultě způsob studia, tj. množství povinných přednášek a seminářů.«

Praha byla šestkrát první, osmkrát druhá, šestkrát třetí. »Má jména reprezentující nový vítr – Vojtěch Cepl, Zdeněk Kühn, Petr Čech.« – »Praha má stále ještě odér přijímačkové aféry a takových kauz, jako je diplomka Stanislava Grosse.« – »Největší fakulta, ale lehce zkonstatelá, těžší z toho, že v Praze je největší koncentrace právníků.« – »Je personálně zcela vyprázdněná. Nemalá část učitelů ji chápe jen jako kancelář a možnost získat tituly, aby mohli dráž prodávat posudky.« Plzeňská fakulta skončila vůbec nejčastěji na třetím místě – devětkrát. Tři ji zařadili na první příčku a získala po čtyřech druhých i čtvrtých nominacích. »Je zde několik dobrých učitelů, například Karel Eliáš, snad jediný teoretik obchodního práva, který umí přijít s myšlenkou.« – »Má příliš komerční image. Všimněte si, že právě zde si Stanislav Gross udělal doktorát.«

Olomouckou fakultu tři čtvrtiny odpovídajících – tedy 15 právníků – zařadily na čtvrté místo. Dva na třetí, jeden na druhé, dva na první. »Její mladá generace, proděkani Dienstbier a Bartoň, je velmi nadějná. « – »Snaží se hledat propojení praktických znalostí s teorií, nové cesty výuky typu právní kliniky. « – »Vůbec ji neznám, což o něčem taky svědčí.«

EXPERTI:

1. Brno (4 body)
2. Praha (3 body)
3. Plzeň (2 body)
4. Olomouc (1 bod)

Brno otevřené a přátelské k uživateli

Do poslední kategorie patří hlavní služba studentům práv – knihovna (její vybavenost svazky i elektronickými databázemi, otevírací doba). A také přístupnost informací na webové stránce fakulty a ochota děkanů ke komunikaci a odpovědím na položené otázky.

Mezi knihovnami vítězí sice jasně pražská, ale poněkud kuriózně. Od povodní v roce 2002 totiž dodnes nespočítala své zbylé knihy. Vychází proto z odhadu, že velkou vodu přežilo nejméně 150 000 svazků; dnes by jich tedy mělo být 161 429. Praha má i největší počet elektronických databází (Westlaw, Kluwer Law, Hein On-line, Web of Science aj.) a nejdelší otevírací dobu včetně sobot.

Brněnská knihovna s 126 201 svazky je ve všech kategoriích slabší.

Právnícká knihovna Západočeské univerzity eviduje 30 tisíc svazků, olomoucká 14 040.

Pokud jde o celkovou ochotu odpovídat, jednoznačným vítězem je Brno: děkanka Naděžda Rozehnalová jako jediná na otázky zareagovala do druhého dne a dodala odpovědi bez urgencí. Internetová stránka Právnícké fakulty MU je i nejinformativnější a nejpřehlednější. Na druhém místě je Olomouc – po druhé urgenci děkan Michal Malacka dodal všechny požadované údaje.

Pražský děkan Aleš Gerloch neposkytl žádnou informaci, po urgencích odkázal na internetovou výroční zprávu.

Plzeňský děkan Jaroslav Zachariáš a jeho proděkani, stejně jako další zaměstnanci fakulty, byli ochotní zdaleka nejméně.

SLUŽBY:

1. Brno 4
2. – 3. Olomouc a Praha 2,5
4. Plzeň 1

Mělo to smysl? Ano, když to zopakujeme

Několik renomovaných akademiků od počátku doporučovalo: Žádný žebříček nedělejte. Nikoli proto, že by se báli prohry své domovské fakulty. Spíš naopak: podle nich mezi čtyřmi školami stejně žádná tvrdá soutěž neprobíhá, mnozí profesori učí i na dvou fakultách současně.

Jenže kvalitu škol, které platíme z veřejných peněz, potřebujeme začít měřit. Každé srovnání povzbuzuje soutěž a může vést ke zlepšení fakult. Zvláště když se po určité době zopakuje.

Třeba do té doby do českého právního rybníku vtrhne dlouho vyhlížená štika – první skutečně kvalitní soukromá konkurence. Už aby to bylo.